

нужно да буде позната најширој читалачкој публици. Култура и историја су његово перо, којим копа по тресишту земљу која га храни и земљу која је метонимија његовог страдалничког народа.

Избор и превод Стефана Пајовића вишеструко је добродошао. Након три књиге Хинијеве поезије које су до сада објављене код нас (1993, 1995. и 2000. године), овом књигом уобручава се превођење целокупне поезије и Хинијеве последње песничке фазе, оличене збиркама из 2001, 2006. и 2010. Најпосле, књига *Живи ланац знаноџ светиа* намењена је српској публици, па је тако и насловљена, структурисана, разговетно преведена и поентирана поговором.

Др Јелена Ђ. МАРИЋЕВИЋ БАЛАЋ
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Одсек за српску књижевност и језик
jelena.maricevic@ff.uns.ac.rs

ЛИРСКА КОНСТАНТА У МОЗАИЧКОЈ СТРУКТУРИ

Милан Вучићевић, *Одах и шум*, Багдала, Крушевац 2019

Лирска нарација у осмој песничкој збирци *Одах и шум* Милана Вучићевића је обликована у три доминантна, међусобно прожимајућа лирска ткива. У структури књиге се јасно уочавају и оцртавају песниково живљење завичаја, духовна вертикала остварена у песмама и религијско искуство иманентно савременом човеку. Песничка збирка је изграђена на контрапункту различитих и разнородних фрагмената, а тек њиховим обједињавањем у мозаичку структуру задобија се и остварује пуноћа и заокруженост оригиналног и аутентичног лирског наратива.

Духовна вертикала лирског субјекта представља особен осећај трајања кроз успостављање духовне вертикале оца и сина, а главну спону представља песник, који обједињује различите временске перспективе. У песми „Са сином на морској стени” кроз различите перспективе, прошлости и садашњости, остварује се присуство три генерације. Лирско *Ја* је у садашњости присутно са сином, док се у мислима песника остварује метафизичко присуство „одсутног” оца, дозвољено моћима и чарима творачког надахнућа, које своје пуно оваплоћење задобија тек на странацама њихових рукописа, кроз варљиву игру светлости и тмине:

...седим са сином на морској стени и посматрам
„игру таласа” ... присећајући се оца који је тврдио

да у оваквим тренуцима, понекад, јасно осећа
даноноћни ехо светле материје кроз мртве...

У песми „Авраам и Исак”, кроз претапање различитих временских перспектива, једна од шетњи поред Мораве са сином у свести лирика активира библијско-религиозну димензију његовог твораштва кроз параболу о црвићима и општепознату прастару причу о Авраму и Исаку, о оцу и сину, и Аврамовом жртвовању сина, кроз коју се сагледава сва дубина, смисао и бит очинске љубави, која опстојава као исконска категорија кроз различита времена и просторе.

У песми „Позни диптих” Вучићевић успоставља релацијски однос српске књижевности са светском кроз мотив спомињања Хемингвеја. Отац „поново указује на тај одломак... / када сам први пут подвлачио / ове редове, рече, / имао сам утисак као да подвлачим / светлост од које је све настало...”

У галерији породичних портрета кроз оптикум прошлости на временској оси и евокацијски призив и одзив детињства посебно истакнуто место припада деди, баби и оцу, док кроз перманентно поље посматрања садашњости и будућности заузимају жена и син, чиме се успоставља временски континуум духовне вертикале, уз истицање и наглашавање породице као битне карактеристике лирског субјекта, која одређује његова унутрашња стања.

Религијски код остварен у неколиким песмама, пре свега се ишчитава у песми „Пучина”, о чемпресима, моштима и силуети манастира:

...мошти ... чемпреси ... шум ум
о суштом: ипак дирну вас,
заиста вас дирну ти остаци
у стрмом крилу овог манастира...

та мрешкања зависности од откровења
која не горе...

Приликом компоновања религијске компоненте песама до изражаја долазе и мотиви прве посланице, химне бесконачности, белог јагњета, анђела, суштаствене чистоте срца, чиме се долази до потпуније и суштинскије перцепције религиозног поимања живота лирског субјекта, који, иако није истакнут и наглашен у првом плану, представља окосницу и свепрожимајућу нит стварања и обликовања лирског песничког света.

У песми „Песма о нити” кроз евокацијско призивање визије позног летњег дана у воћњаку испољава се синестезија чула, боја плаве и зелене и сећања на разговор са пријатељем. Доминантне боје плава и зелена и

њихово спајање, укрштање и претапање активирају асоцијативно поље сагледавања приказаног призора попут импресионистичке слике, у којој се на важан начин испољавају егзистенцијалне и метафизичке перспективе *горе–доле*, оцртавајући на имплицитан начин *ћрасушите везе* остварене у песничству.

Ако посматрамо једно књижевно дело у целости, до изражаја долази један од елемената, који преовладава у његовој структури, али се може детерминисати и који од осталих елемената имају своју улогу у стварању тог дела. Гастон Башлар на основу делатног материјалног елемента оствареног у књижевном делу дефинише ком типу сањара припада песник, у покушају да докучи дубину и величанственост, бескрај простора исказан у његовом делу:

Песнике тада можемо разврставати тако што ћемо од њих тражити да одговоре на питање: „Реци ми који је твој бескрај, па ћу сазнати смисао твог света, да ли је то бескрај мора или бескрај неба, да ли је то бескрај дубоке земље или бескрај ломаче?” За имагинацију је бескрај област у којој она потврђује своју чистоту, у којој је слободна и сама.

Вучићевић као тип „воденог сањара”, перципирајући водени елемент, кроз његове разне аломорфне модификације (сузе, облак, пахуље, снег, рибњак, река Морава, језерце, талас, море, пучина, океан), остварене у појединим песмама, показује и доказује бит и срж овога елемента у конструисању и конституисању свог песничког света у целокупности. Потврђујући, истовремено, да он само уз остала три елемента (ваздух, земља и ватра) испољава и достиже свој пуни потенцијал и све нијансе значења у обликовању лирске нарације.

Посебно место у песничком опусу Милана Вучићевића задобија проматрање, преиспитивање и запажање статуса бесконачности у разноликим и многозначним аспектима испољавања, од воденог елемента на коме почива целокупна срж саме песничке збирке до изражавања бесконачности свемира и космичких отварања битних за самеравање односа човека–јединке према просторствима васионе (*свемир; зајто–мљени свемир; умор космоса; мумлање васељене*).

У Вучићевићевом лирском стваралаштву запажено место припада перцепцији лирског субјекта и његовом онеобичавању тајанствених нити паучине, које у његовом твораштву задобијају узвишени статус златовеза, којим песник испреда, претаче али и показује свој унутрашњи свет, кроз оптику разноврсних и многоликих модалитета овог мотива: „сјајно прамење паучине”; „нит паучине / (...) ’струнама вишњим’ / (...) ’трулим концима и вечној хармонији””; „плаво црвене паучине...”

Завичај за већину људи садржи посебне метафизичке и метафориичке квалитете. Дефинишући као завичај просторе око реке Мораве,

брда Багдале и планина Јастребац и Копаоник, они постају интимна географија лирског субјекта у коме постају танане нити ткања од кога настају многе његове песме.

У лирско ткиво песама уткане су боје као јединствен и аутентичан лирски алат, којим песник показује и приказује настанак, претапање и смењивање годишњих циклуса природе, као и доба дана, рефлектујући се на импресије и стварање песничког свеобухватног, уцеловљеног света (бели цветови, бели сјајни лептир, модрикасти предео, сребрнасто тамне сабраности, благовесно рујно...).

У сагледавању унутрашњег света лирика, посебно интересантну и занимљиву линију у његовом творачком процесу представља сублимна појава уметности посматрана из перспективе изузетних појединаца у многим областима, а остварена кроз призму преплетаја и укрштања сликарства (Дирер, Моне, Бројгел, Бош), књижевности (Јован Дучић, Лаза Костић, Владан Десница, Ернест Хемингвеј, Тургењев, Буњин и Целан) и музике (фуга, пасторала), чиме се остварује и доказује присуство интертекстуалности, како у домену српске књижевности, тако и са аспекта страног уметничког твораштва.

Суштинску одлику својствену бити песника представља особита пажња с којом као свој јединствени печат употребљава италики, као и знакове интерпункције, наглашавајући, варирајући и изнова реинтерпретирајући поједине мисли и замисли, чијим обликовањем се продире у дубину кроз низ слојева аутентичног заокруженог лирског изражавања. Игре речима, као и варирање појединих гласова, изнова наглашавају опредељеност песника да кроз покушај новог и другачијег сагледавања животних истина пронађе свој јединствени лирски пут (*шум–ум, цвокој–окој*), чиме се долази до перципирања еха предачких гласова, који кроз нас проналазе пут свог изражавања, истовремено повезаности свих временских нити постојања и трајања, учитавајући се у наслов саме збирке песама, *удах–одах, шум–ум*.

Мсп Марија М. ШЉУКИЋ
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Докторске студије
msljukic@ymail.com